

בש"פ 7452/16 - מקסים מיליאבסקי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7452/16

כבוד השופט ס' ג'ובראן
מקסים מיליאבסקי

לפני:
העורר:

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המוחזי בבאר שבע
מיום 15.9.2016 במ"ת 57318-02-16 שניתנה על ידי
כבוד השופט ג' גدعון

תאריך הישיבה: ד' בתשרי התשע"ז (6.10.2016)

בשם העורר: עו"ד אורן בן-נתן

בשם המשיבה: עו"ד מירי קולומבו

החלטה

1. לפניו עරר לפי סעיף 53(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכיות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, על החלטת בית המשפט המוחזי בבאר שבע (השופט ג' גדעון) במ"ת 57318-02-16 מיום 15.9.2016, במסגרתה נקבע כי העורר ישאר במעצר עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו.

רקע רלוונטי

עמוד 1

2. נגד העורר ושניהם נוספים הוגש ביום 26.2.2016 כתוב אישום לבית המשפט המוחזק בבאר שבע. כתוב האישום מיחס לעורר עשרות עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), וכן עשרות עבירות של סחיטה באוימים, לפי סעיף 428 לחוק העונשין. על פי עובדות כתוב האישום, העורר ואחרים, ביחיד עם גורמים מחו"ל, קשו קשר לסתות את כספם של קשיים דובי רוסית שמתגוררים בישראל. בסך הכל שלשלו הנאים לכיסם סכום השווה כמיליון ש"ח ב-85 מקרי סחיטה באויים, ו-97 אירועים נוספים הסתיימו ללא הצלחה מבחינתם של הנאים. על פי המתואר בכתב האישום, העורר, ביחיד עם אחרים, השיגו פרטיהם אישים של קשיים, בהם שמותיהם, מספרי טלפון וערוי מגורייהם; אז היו מתקשרים לקורבן הסחיטה, מציגים עצם בשפה הרוסית בצד רפואי או עורכי-דין ומספרים לו על תאונות דרכם שבה מעורב בן משפטו, בגין אותן קרוב אינו יכול לשוחה עימם, ודרכו מהקרבן לשלם באופן מיידי סכום כסף. התשלום נדרש, כמובן, לצורך טיפול ב"פגיעה התאונה", וכי למנוע הליכים אזרחיים ופליליים נגד קרוב המשפחה של קורבן הסחיטה.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הגישה המשיבה בקשה למעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. ביום 20.7.2016 הוגש תסוקיר מעצר בעניינו של העורר, שקבע כי אין מקום להמליץ על חלופת מעצר בעניינו; על בסיס תסוקיר זה, ועל בסיס העברות המיוחסות לעורר והראיותلقאה נגדו, קבעה סגנית הנשיא ש' דברת בהחלטתה מיום 21.7.2016 כי העורר ישאר במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. נגד החלטה זו הגיש העורר ערר לבית המשפט העליון, שנדון בבש"פ 5759/16; בהחלטתו בעניין זה מיום 18.8.2016 סקר השופט י' עמיהת את הריאות לכאהר נגד העורר, וקבע כי אף שקיים קושי לבסס את מקומו של העורר כבעל חלק מרכזי בפרשה, קיימות ראיות לכאהר המסתפיקות לשם מעצרו; בנוסף, קבע השופט כי על בסיס תסוקיר שירות המבחן מיום 20.7.2016 לא ניתן לשולח את חלופת המעצר. לפיכך, קיבל בית המשפט את העරר במובן זה שקבע כי בית המשפט המוחזק יבחן את האפשרות להורות על שחרורו של העורר לחלופת מעצר בתנאים ובמגבלות שיראה לנכון.

בעקבות החלטתו של בית המשפט זה קבע בית המשפט המוחזק, בהחלטת השופט ג' גדרון מיום 22.8.2016, יש מקום לבחון חלופת מעצר הדוקה המשלבת מעצר בבית, ו"פיקוח מלא על ידי ערבים טובים", והוארה לשירות המבחן להתייחס שנית לערבים שהוציאו וכן לערבים חדשים שיוציאו. ביום 13.9.2016 הוגש תסוקיר מעצר משלים בעניינו של העורר. בתסוקיר זה התייחס שירות המבחן להתרששות מהערבים המוצעים כאנשים רציניים המעווניינים לסיעע לעורר, אך התייחס גם לקשי של המפקחים המוצעים להיות מודעים למוצבי הסיכון שלו, לצדים המינימליים בהתנהגותו, וכן למעורבותו בעבירות בעבר וקשריו עם חברה עבריתנית. על יסוד האמור התרשם שירות המבחן כי לא קיימת חלופת מעצר שיש בה כדי לשולח קיומה של רמת סיכון, וכן לא המליץ שירות המבחן על החלופה. על סמך התסוקיר המשלים, ולאחר דיון, קבע בית המשפט המוחזק בבאר שבע ביום 15.9.2016 כי חלופת המעצר המוצעת אינה מספקת על מנת להפיג את המסתוכנות הלאורית הגבוהה והחשש מפני שיבוש הליכי המשפט, והותיר את ההחלטה בדבר מעצרו של העורר עד תום ההליכים על כנה. מכאן הערד שלפניי.

הערר

4. העורר גורס כי שגה בית המשפט המוחזק עת נמנע מלבחן את החלופה המעודכנת לגופה ובהיר לקבל את עמדת שירות המבחן, לפיה חרף הוספת מפקחים ו"עיבוי" החלופה אין לשחרר את העורר לחלופת מעצר. המשיב סבור כי לא ראוי היה להתייחס לקביעות תסוקיר שירות המבחן כקביעות מחייבות וכי המקירה הנוכחית הוא מסווג המקרים בהם יש מקום לשחרר את העורר חרף עמדת שירות המבחן. עוד לשיטת העורר, שגה בית המשפט בקביעתו כי מתקיים

בunningו סיכון לשיבוש הליכי המשפט, וזאת מפני שאין לעורר קשר עם העדים. העורר מוסיף וטוען כי איש מהעדים לא קשור אליו מעשיהם, כי לא הבהיר חילקו במשפט העבריini וכי אין לו יד בתכנון המעשים המذוברים. בנוסף מדגיש העורר כי הוא שווה במעטץ מזה 8 חודשים, כי תחילת שלב ההוכחות בטיקן קבוע לסוף חודש נובמבר 2016 – שלב שצפו להיערך חודשיים ארוכים נכון זימונם של 357 עד תביעה – זאת, בנוסף לאפשרות של הפרדת הנאשמים בתום שלב ההוכחות. לאור כל זאת, מבקש העורר לקבל את העורר ולהורות על שחרורו לחלופת המעטץ המוצעת.

5. בדין בפניו חזר והדגיש בא כוח העורר את העובדה שמעצרו של העורר נמשך כמעט 9 חודשים אף טרם החל שלב ההוכחות בטיקן. עוד הדגיש בא כוח העורר את התתרשות החייבית של שירות המבחן מהמפקחים שהוצעו בחלופת המעטץ, כפי שגם עולה מהתשקיף, וכן ציין כי העורר הציע חלופת מעטץ משמעותית יותר מזו שנדרשתה בפעם הראשונה, הכוללת תוספת של שלושה מפקחים. לשיטתו, חלופה זו, מאפשרת גם הפעלת סנקציה משמעותית בגין הפרות – ככל שאלה יתרחשו – מספיקה לאין מסוכנותו של הנאשם.

6. גם באת כוחה של המדינה התייחסה בדיון לפניי ליחס בין חלופת המעטץ הראשונה שנדרשתה לבין הלופה המעודכנת. לשיטתה אכן קיים קושי בעמדת שירות המבחן לפיה אין חלופת מעטץ מתאימה, אף הדגישה כי הוספה של מפקחים בלבד לחלופה הראשונה אינה מהוות "חולופת מעטץ הדוקה" לדברי השופט י' עמית בהחלטתו. לשיטת באת כוח המדינה, אופי העבירות המזוהות לעורר בכתב האישום, וכן העובדה ששתי חלופות המעטץ נבחנו על ידי שירות המבחן ונשללו, מקשות על אימוץן של הלופות הקיימות. לפיכך, בהינתן הלופות המוצעות אין מנוס מהשarterת העורר במעטץ עד תום ההליכים.

דין והכרעה

7. לאחר שבחנתי את הودעת העורר ונספחה, ולאחר שמייעת טענות הצדדים, הגיעו למסקנה כי דין העורר להתקבל.

8. כדי, בעבורות של סחיטה בחוותם יש לעמוד על התמונה הכלכלת העולה מהאישומים השונים ומהחומר הראייתי, קרי יש לבחון את התשתיות הראייתית הלאורית ביחס למקורו בכללותו ולא לבחון כל ראייה בנפרד (בש"פ 5794/16 מדינת ישראל נ' טירני, פס' 31 (18.8.2016)). בהחלטתו מיום 18.8.2016 עמד השופט י' עמית על מכלול הראיות לכואורה נגד העורר וכן על אינדייקציות שונות ביחס למקורבותו בפרשה, וקבע כי ניתן לבסס תשתיית ראייתית המסתירה למעצרו וכי קיימת מסוכנות פוטנציאלית וחשש לשיבוש הליכי המשפט. קביעתו זו הולמת החלטות קודמות בבית משפט זה, לפיהן במקרים של סחיטה בחוותם, בשל מהותה של העבירה, קשה לאין במידה סבירה את מסוכנותם של הנאשם באמצעות חלופות מעטץ (בש"פ 5265/14 פרץ נ' מדינת ישראל, פס' 35 (13.8.2014) (להלן עניין פרץ); בש"פ 5026 מירילאשוויל נ' מדינת ישראל, פס' יב (27.7.2014) (להלן עניין מירילאשוויל)).

אולם בכך לא מסתיימת דרכנו. סעיף 21(ב)(1) לחוק המעטצים קובע כי אין להורות על מעטץ עד תום ההליכים המשפטיים, אף אם קיים חשש לשיבוש הליכי משפט וכן ראיות לכואורה להוכחת אשמתו של אדם, אם ניתן להשיג את מטרת המעטץ בדרך שפגעה בחירותו של הנאשם פחותה. במקרה אחר עמדתי על הבדיקה הדו-שלבית הדרישה בבדיקה חלופת מעטץ:

"ראשית, על בית המשפט לבחון האם חלופה כלשהי עשויה, באופן עקרוני, להפיג את המ██וכנות המיויחסת לנאשם ולאין את הסיכון לפגיעה בהליך המשפטי לרמה המתבקשת על הדעת. בשלב השני, נדרש בית המשפט לבחון חלופות קונקרטיות הנוצעות לו ואת מידת התאמתה למידותיו של הנאשם הספציפי, בהתאם למאפייניו האישיים ולטיב הסיכון הנשקי ממנו (ראו: בש"פ 16/16 קופר (קופרשמיד) נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (13.3.2016); בש"פ 8389/15 ابو כטר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (27.12.2015)). בהתאם לבדיקה הדו-שלבית, "תכנו מקרים בהם בית המשפט ישתכנע, במסגרת השלב הראשון, כי המ██וכנות או החשש מפני שיבוש יהו כה מובהקים בנסיבות המקירה עד אשר שום חלופה לא תסכן – ואז לא ידרש בית המשפט לבחינת חלופות קונקרטיות (ראו: בש"פ 27/15 יונס נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (15.1.2015); בש"פ 9447/04 זבידאת נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (2.11.2004))" (בש"פ 4513/16 דומראני נ' מדינת ישראל, פס' 32 (22.6.2016)).

ואכן, בפסקת בית משפט זה הוכרה לא אחת האפשרות לשימוש בחלופת מעצר גם במקרים של סחיטה באירועים; אפשרות זו תتمמש במקרים בהם חלופת מעצר תאין את מטרת המעצר. בחינת אין מטרת המעצר, לרבות מ██וכנות הנאשם, אפשרות שיבוש הליכי המשפט וכיוצא בהלה תעשה אף היא תוך שכלל מכלול השיקולים הרלוונטיים בכל מקרה לגופו (פרץ, שם; מירילאשוויל, שם; בש"פ 11/8521 מדינת ישראל נ' ابو גרדור (22.11.2011)).

9. ומהתם להכא. בעניינו, ראשית הוצאה חלופת מעצר שכלה מעצר ידי בית המשפט המחויז; חלופה זו נשלהן על ידי בית המשפט המחויז והן על ידי בית המשפט העליון, כמפורט לעיל. בהחלטתו מיום 22.8.2016 התייחס השופט ג' גدعון לחלופת מעצר אפשרית שתכלול מעצר בבית, ופיקוח על ידי ערבים. בעקבות זאת הוצאה חלופת מעצר שנייה, מההוועדה עדכון של חלופת המעצר הראשונה, וכוללת מעצר בבית ופיקוח של 8 מפקחים, קרי תוספת של שני מפקחים נוספים. בהחלטתו בעניין זה מיום 15.9.2016 ציין השופט ג' גדעון את הדברים הבאים:

"בгинנת עילות המעצר האמורויות ועוצמתן, הרי שדרישה חלופת מעצר טובה ביותר, לרבות מפקחים מעולים, כדי למצער את המ██וכנות הלכודית ולהפיג את החשש מפני שיבוש המשפט"

אמנם, חלופה זו אינה מיינית לחולוטין את הסיכון העולה משחרורי של העורר מהמעצר ואני מבטיחה במאת האחדים כי לא ישובשו הליכי המשפט או שלא תנסה פעילות עבריינות מצדיהם. אולם, החובה לבחון חלופות מעצר, במחשבת מח'יבת איזון בין הסיכון העולה משחרורי האפשרי של הנאשם מבית האסורים, לבין זכותו לחרירות (בש"פ 15/397 מורי נ' מדינת ישראל (28.1.2015); בש"פ 13/1149 מדינת ישראל נ' קארוט (18.2.2013)). בבחוננו חלופות מעצר, علينا ליטול "סיכון חשוב" המשקף מידת מסויימת של אמון באדם שנזקפת לטובתו חזקת החפות, בשילוב הגבלות שונות המוטלות על אותו אדם המיעודות למנוע ממנו לעבור עבירות (כגון הרחקה פיזית ממוקם מסוים), או ליצור תמריצים ממשמעותיים נגד פעולות מסוימות (כגון ערביות גבהות שיחולטו במקרים מתאימים) (ראו: בש"פ 15/3444 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (31.5.2015); בש"פ 12/126 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה יח (16.1.2012)). יתרה מזאת, התmeshכות ההליכים בתיק העיקרי, הנמצא עדין ב"נקודות האפס" טרם דיויני ההוכחות, מחזקים את העמדה לפיה יש לבקר במקרה זה את זכות העורר לחרירות ואת חזקת החפות העומדת לו (והשוו: בש"פ 16/1826 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקאות 16-17 (16.3.2016)).

10. לשיטתו, במקרה זה, הוספה שני מפקחים נוספים לחלופת המעצר שהוצאה, לצד התmeshכות ההליכים בתיק זה

והקושי לבסס את מרכזיותו של העורר בפרשה זו, מובילים למסקנה כי יש מקום לשקל את אפשרות שחררו של העורר לחופפת מעצר. בית המשפט המוחזק יקבע את התנאים המדוייקים של חלופת המעצר, על יסוד החלופה שהוצעה הcolaלה את שני המפקחים הנוספים, ולאחר מכן ישמע את כל המפקחים המוצעים, והכל לפי שיקול דעתו.

11. העורר ישאר במעצר, וזאת עד למתן החלטה אחרת על ידי בית המשפט המוחזק.

ניתנה היום, ח' בתשרי התשע"ז (10.10.2016).

שפט